

Explicaziuns davart il reglament per charrar cun vehichels a motor sin las vias d'alp, sin las vias champestras e sin las vias da gaud

I. Basas legalas

1. Dretg federal

- constituziun federala (Cst.; CS 101), art. 82 al. 3
- lescha federala davart il traffic sin via (LTV; CS 741.01), art. 3 al. 2, 3 e 4
- ordinaziun davart las reglas dal traffic sin via (ORT; CS 741.11), art. 1
- ordinaziun davart la signalisaziun da las vias (OSV; CS 741.21)
- ordinaziun davart las vias da transit (CS 741.272)
- lescha federala davart il gaud (LG; CS 921.0), art. 15
- ordinaziun federala davart il gaud (OG; CS 921.01), art. 13
- dretg d'obligaziuns (DO; CS 220), art. 58
- cudesch da procedura penala svizzer (CPP; CS 312.0)

2. Dretg chantunal

- lescha introductiva tar la lescha federala davart il traffic sin via (LItLTV; DG 870.100), art. 7, 8 e 19
- ordinaziun tar la lescha introductiva tar la lescha federala davart il traffic sin via (ORtLItLTV; DG 870.110)
- lescha chantunala davart il gaud (LCG; DG 920.100), art. 34
- ordinaziun chantunala davart il gaud (OCG; DG 920.110), art. 26 fin 28
- lescha davart la giurisdicziun administrativa (LGA; DG 370.100)
- lescha introductiva tar il cudesch da procedura penala svizzer (LItCPP; DG 350.100)

II. Remartgas generalas davart ils scumonds da traffic e davart las restricziuns da traffic

1. Legislaziun forestala

a) Scumonds da traffic

Dapi che la lescha chantunala davart il guaud è entrada en vigur il 1. da schaner 1996 han ins veritablmain cumenzà a s'allontanar dal sistem vertent davart las vias da guaud. Sin fundament da la lescha federala davart il traffic sin via avevan las vischnancas fin lura la pussaivladad da serrar tschertas vias d'alp, tschertas vias da guaud e tschertas vias champestras per il traffic general. Tenor la lescha federala davart il guaud vala ussa – per tut las vias da guaud – in scumond da charrar cun vehichels a motor, danor per intents forestals. Per ademplir las incumbensas militaras ed autras incumbensas publicas ha la confederaziun previs excepziuns en l'ordinaziun davart il guaud (OG). Plinavant ha la confederaziun autorisà ils chantuns da permetter ulteriuras excepziuns. En l'art. 34 da la lescha chantunala davart il guaud ha il chantun fixà excepziuns per intents agriculs sco er per ademplir incumbensas publicas. Ultra da quai ha il chantun autorisà las vischnancas da permetter ulteriuras excepziuns.

b) Execuziun

L'execuziun da tut las prescripziuns è chausa da las vischnancas (art. 34 al. 4 LCG). Tenor l'urden da cumpetenzas communal ston quellas perquai procurar per la signalisaziun e relaschar in reglament, nua ch'i vegnan fixadas las excepziuns. La procedura per la signalisaziun sa drizza tenor la cifra II. 5.

2. Legislaziun davart il traffic sin via

a) Scumonds da traffic

Quellas vias che n'èn betg avertas per il traffic da transit general sin basa dal dretg federal pon ils chantuns serrar cumplettamain u temporarmain (art. 3 al. 3 LTV) per il traffic da vehichels a motor e da velos.

Vias da transit tenor la definiziun da l'art. 110 al. 1 OSV èn autostradas, autovias e vias principalas. Las vias ch'èn definidas en las agiuntas 1 e 2 da

l'ordinaziun davart las vias da transit n'han il chantun e las vischnancas betg il dretg da serrar cumplettaimain u temporarmain per il traffic da vehichels a motor e da velos. Las vias principalas en il senn da las vias da transit èn ultra da quai er quellas vias ch'ils chantuns e las vischnancas designeschan cun il signal "via principala" (3.03) entaifer las citads ed entaifer ils vitgs (PAAF 51.51, consideraziun 5). Sin las vias che n'èn betg avertas per il traffic da transit general en il senn da la definiziun dal dretg da traffic qua survart gjaudan ils chantuns la "soveranità chantunala originala davart las vias". Els ston observar mo las restricziuns da dretg da la constituziun federala; quai vegn exprimì en l'art. 3 al. 2 frasa 2 LTV (cf. DTF 100 IV 65). Sco motivs per talas restricziuns valan per exempel: in stadi da la via che n'ademplescha betg las pretensiuns al traffic, la protecziun d'in territori da recreaziun cunter ils dischavantatgs dal traffic, la reorganisaziun da la planisaziun d'in quartier, la perdita dal basegn en consequenza da la construcziun d'autras vias. Sin las vias che n'èn betg avertas per il traffic da transit general pon ils chantuns relaschar scumonds da traffic temporars u cumplets. Tar ils scumonds da traffic temporars tutgan quels che vegnan relaschads per eveniments periodics durant tshertas uras dal di (scumonds da traffic durant la notg en vischinanza d'in ospital ubain d'in lieu da cura) u durant la fin d'emna; tar ils scumonds da traffic cumplets tutgan ils scumonds da traffic generals permanents (p.ex. serrada da la via dal Cunclas, DTF dals 17 da mars 1976, ZBI 1976, 351). L'utilisaziun po vegnir limitada ad in circol da personas ch'è dependent d'in access per motivs speziels (cf. art. 17 al. 3 OSV).

L'utilisaziun da talas vias ch'èn suttamessas ad in scumond da traffic per servetschs federals (p.ex. posta, militar) resta resalvada (art. 82 al. 1 Cst., art. 3 al. 3 LTV). En quest connex n'èsi betg decisiv, sch'i vegnan duvrads vehichels da la confederaziun; l'intent dal viadi giustifitgescha l'utilisaziun (cf. Schaffhauser, Grundriss des schweizerischen Strassenverkehrsrechts, tom I, Berna 2002, p. 41 ss.).

b) Restricziuns da traffic funcziunalas

Tenor l'art. 3 al. 4 LTV pon ils chantuns er relaschar autras restricziuns ed ordinaziuns, sche la protecziun da las abitantas e dals abitants ubain da las personas pertutgadas cunter canera e cunter impestaziun da l'aria, l'eliminaziun da dischavantatgs envers personas cun impediments, la segirezza, la

facilitaziun ubain la regulaziun dal traffic, la protecziun da la via u auters motivs che resultan da las relaziuns localas pretendan quai. Las restricziuns ch'èn vegnidas relaschadas per tals motivs sa numnan en la pratica restricziuns da traffic "funcziunalas".

Cuntrari als scumonds da traffic tenor l'art. 3 al. 3 LTV pon las mesiras che sa basan sin l'art. 3 al. 4 LTV vegnir ordinadas er per vias principalas.

Il motiv primar per restricziuns da la polizia da traffic dastgass bain esser la segirezza dal traffic. La segirezza na sto betg esser spezialmain periclitada per giustifitgar ina mesira.

Las prescripziuns davart ils parcadis servan sco facilitaziun u sco regulaziun dal traffic.

Restricziuns da traffic che servan a la protecziun da la via èn per exempel l'admissiun da vehichels fin ad in tschert pais per tegnair quint da las relaziuns spezialas d'ina via, da sia construcziun, da ses stadi architectonic e da la posiziun d'ina via en la rait da traffic.

La clausula generala "auters motivs che resultan da las relaziuns localas" collia d'ina vart la mesira cun il lieu, da l'autra vart restrenscha ella er las mesiras che vegnan relaschadas sin fundament da questa clausula a particularitads da las relaziuns localas.

Declerads sco admess èn per exempel il scumond da parcar che serva a proteger cunter canera la notg ed il scumond da traffic da camiuns en in vitg per evitar vibraziuns memia grondas e per uschia impedir (ulteriurs) donns vi da chasas. Er per motivs da la protecziun da la natira e da la patria pon vegnir relaschadas talas restricziuns da traffic. A talas restricziuns pon vegnir agiuntadas regulaziuns excepziunalas che resguardan interess particulars.

Il champ d'applicaziun da l'art. 3 al. 4 LTV è vegnì extendì pli e pli fitg ils ultims onns (Schaffhauser, al lieu inditgà, p. 45). Novs motivs èn la protecziun da las abitantas e dals abitants ubain da personas pertutgadas cunter canera e cunter impestaziun da l'aria sco er l'eliminaziun dals dischavantatgs envers personas cun impediments. Da questa extensiun resulta la

finala che betg il motiv decida en emprima lingia, sch'i po vegnir relaschada ina restricziun da traffic, mabain la dumonda davart la proporziunalitad e davart la necessitad.

c) Delegaziun a las vischnancas

Il chantun Grischun ha fatg diever da la pussaivladad tenor l'art. 3 al. 2 LTV da delegar la regulaziun dal traffic local sin vias communalas a las vischnancas (art. 7 al. 1 LItLTV). Questa delegaziun da la regulaziun dal traffic local vala er per las vias d'alp e per las vias champestras sco er – sche la legislaziun forestala na fa betg gia prescripziuns en chaussa – per las vias da guaud.

Exceptadas da la delegaziun èn las ordinaziuns davart limitaziuns divergentas da la sveltezza tenor l'art. 32 al. 3 LTV. Per quellas è cumpetent il departament da giustia, segirezza e sanadad per tut las vias chantunalas e communalas (art. 7 al. 1 LItLTV, art. 2 lit. b ORtLItLTV).

Avant che la vischnanca po montar signals da prescripziun e da precedenza per reglar il traffic local, sto ella dumandar l'approvaziun da la polizia chantunala (art. 7 al. 2 LItLTV en cumbinaziun cun l'art. 4 al. 1 lit. c ORtLItLTV). Per las ulteriuras ordinaziuns da traffic basta il consentiment da la polizia chantunala (art. 7 al. 1 LItLTV). La pussaivladad da delegaziun tenor l'art. 7 al. 3 LItLTV è vegnida applitgada p.ex. per la citad da Cuira.

3. Taxas

L'art. 82 al. 3 Cst. fixescha da princip ch'i na dastgan vegnir incassadas naginas taxas per il traffic sin vias publicas che pon vegnir duvradas da mintgina e da mintgin en il rom da lur intent (princip da la libertad da vias). L'intent da questa regulaziun èsi d'excluder tut ils impediments fiscals dal traffic sin las vias publicas ch'èn destinadas al diever general (DTF dals 17 da mars 1976, ZBI 1976, 355).

L'art. 105 al. 1 frasa 2 LTV, tenor il qual taxas da transit chantunalas n'èn betg admessas, n'ha nagina impurtanza independenta ultra da la garanzia da l'art. 82 al. 3 Cst.

Las vias ch'èn serradas per il traffic da transit general e ch'èn suttamessas ad in scumond da traffic cumplet u temporar pon vegnir avertas per in circul da personas limità ch'è dependent d'in access per motivs speziels (cf. art. 17 al. 3 OSV). In'eventuala obligaziun da pagar taxas per talas permissiuns excepziunalas na cuntrafa betg a l'art. 82 al. 3 Cst., sche l'intent da la via n'è betg quel d'esser accessibla a la publicitad. Decisivas èn anzi las reglas generalas davart l'incassament da taxas d'utilisaziun da chaussas publicas (cf. Schaffhauser, al lieu inditgà, p. 32 ss. e p. 42 s.). L'import da las taxas dastga esser mo en il rom d'ina uschenunada "taxa da chanzlia" (detagls vesair qua sutvart, cifra III. tar l'art. 7).

4. Infurmaziuns davart l'obligaziun da mantegnair e davart l'obligaziun da signalisar vias publicas

- 4.1 Las vias publicas suttastattan a la responsabladad dal proprietari d'ina ovra tenor l'art. 58 DO. Tenor l'art. 1 al. 2 ORT èn tut las vias che na servan betg exclusivamain al diever privat vias publicas. Uschia cumpiglia la noziun da la publicitad er vias communalas ch'èn suttamessas ad in scumond da traffic ubain ad in'otra restricziun. La dumonda davart ils cunfins da l'obligaziun da mantegniment sto er vegnir decidida tenor l'art. 58 DO, sche la communitad è proprietaria da la via u sche quella controlla la via (cf. DTF 121 III 448 ss.).
- 4.2 Per ch'ina via n'haja naginas mancanzas sto ella – "confurm" a ses intent ed a sia funcziun – esser concepida uschia, che l'utilisaziun segira è garantida. Il criteri decisiv per giuditgar las mancanzas è perquai l'intent da la singula via (cf. DTF 126 III 113, consideraziun 2a/cc; 123 III 306, consideraziun 3b/aa).

Vias d'alp, vias da gaud e vias champestras spezialas na vegnan betg construidas cun l'intent da las surdar ad in traffic illimità. Ellas vegnan anzi construidas per render accessiblas e per mantegnair las alps, las aclas ed ils gauds sco er per cultivar bains agriculs. Questas vias èn savens stretgas e stippas ed han ina cuvrida natirala. Ultra da quai datti savens paucas plazzas da guntgir e da volver. Ellas na vegnan en mintga cas betg concepidas sco vias per turistat e turists. Quests fatgs ston vegnir resguardads, fixond l'obligaziun da mantegniment.

La responsabladad dal proprietari per ina via vegn mo en dumonda, sche questa via è manglusa. Ina via sto esser concepida e mantegnida uschia, ch'ella porscha avunda segirezza a las utilisadras ed als utilisaders (cf. DTF 103 II 243). Las pretensiuns areguard la construcziun ed areguard il mantegniment na dastgan betg esser memia grondas, damai ch'er ils chantuns n'èn betg obligads da transfurmar lur vias en vias perfetgas sumegliantas ad autostradas (cf. DTF 130 III 736, 743).

En mintga cas singul ston ins sa dumandar, sche las obligaziuns en connex cun il mantegniment èn raschunaivlas areguard la tecnica, areguard il temp ed areguard las finanzas. Uschia na dastgan las pretensiuns a la construcziun tecnica d'ina via champestra betg esser memia grondas. Medemamain ston ils custs da la vischnanca per talas vias champestras star en ina proporziun raschunaivla cun las expensas totalas. En in stretg connex cun quai stat la dumonda, sche las utilisadras ed ils utilisaders da la via ageschan cun quità. Il pli savens pon ins attribuir accidents al fatg che la sveltezza na vegn betg adattada a las relaziuns actualas da la via (art. 32 al. 1 LTV) ed al fatg che la manischunza u il manischunz na dumogna betg il vehichel (art. 31 al. 1 LTV) e betg al mantegniment manglus da la via. En quests cas croda la responsabladad da la vischnanca per l'ovra natiralmain davent.

- 4.3 Ina mancanza privlusa d'ina via che na po insumma betg vegnir eliminada, er betg cun custs raschunaivels, sto en mintga cas vegnir signalisada. Tenor l'art. 101 al. 3 OSV na dastgan signals betg mancar là, nua ch'els èn indispensabels. Sche signals mancan en lieus privlus, po quai esser in mantegniment manglus en il senn da l'art. 58 DO. Da l'autra vart na dastgan signals nunnecessaris betg vegnir montads.
- 4.4 La regla da l'art. 58 DO vala er, sch'ina via che vegn construida u reparada è averta per l'utilisar en moda ordinaria durant quest temp (cf. DTF 108 II 186).
- 4.5 La vischnanca pudess sa deliberar da sia responsabladad da la proprietaria d'ina ovra mo, sch'ella relaschass in scumond da traffic absolut per ina via. Ina tala mesira stuess dentant esser giustificada tras motivs da segirezza. Quai fiss per exempel il cas, sch'il stadi da la via na permettes betg in'utilisaziun segira. L'art. 8 al. 1 LITLTV renviescha al fatg ch'in dretg d'access liber exista mo, sche la construcziun tecnica da la via permetta quai.

- 4.6 En connex cun la decisiun d'approvaziun da la polizia chantunala che sa basa sin l'art. 7 al. 2 LItLTV en cumbinaziun cun l'art. 4 al. 1 lit. c ORtLItLTV sto vegnir menziunà che questa decisiun n'è nagut auter ch'ina conferma che la montascha da quest signal correspundia al dretg federal e chantunal (cf. decisiun da recurs da la regenza dals 6 d'avrigl 2004, prot. nr. 467, publicgada en ZGRG 4/04, p. 195 s., consideraziun 6c). Uschia èsi er ditg ch'il conclus d'approvaziun na mida nagut vi da la responsabladad da las vischnancas per las mesiras che ston vegnir prendidas e controlladas tenor l'art. 3 al. 2 fin 5 LTV. Er la disposiziun che las vias publicas sajan suttamesas a la responsabladad dal proprietari da l'ovra tenor l'art. 58 DO na vegn pia betg midada. Sco mintg'otra proprietaria u mintg'auter proprietari d'ina ovra ston las vischnancas pia star sezzas bunas per lur vias e per lur punts. Perquai ston ellas garantir la segirezza en quai che concerna la tecnica da traffic e da construcziun.

5. Procedura

- 5.1 Ils scumonds da traffic e las restricziuns da traffic funcziunalas ston vegnir relaschadas da l'autorità cumpetenta. Tenor l'art. 7 al. 1 LItLTV èn las vischnancas dal chantun Grischun responsablas en chaussa, sch'ils scumonds e las restricziuns pertutgan las regulaziuns dal traffic local sin vias communalas.

La polizia chantunala gida las vischnancas cun vusch consultativa. Cun il consentiment respectiv da la polizia chantunala (art. 7 al. 1 LItLTV) vegn garantida ina signalisaziun unitara.

- 5.2 Sch'i vegnan montads signals da prescripziun u da precedenza per reglar il traffic local da las vischnancas, na sto – sa basond sin l'art. 7 al. 2 LItLTV – betg mo vegnir dumandà il consentiment da la polizia chantunala, mabain l'emprim er sia approvaziun (art. 4 al. 1 lit. c ORtLItLTV). Uschia è la vischnanca segira gia avant ses process da decisiun politic, che sias finamiras areguard la regulaziun dal traffic pon vegnir approvadas dal chantun.
- 5.3 La decisiun d'approvaziun da la polizia chantunala che la vischnanca sto dumandar preliminarmain è ina premissa indispensabla, per ch'il signal da traf-

fic possa in summa avair in effect giuridic. Sche l'approvaziun vegn refusa da, sto quai vegnir communitgà a la vischnanca en furma d'ina disposiziun contestabla. En quest cas ha la vischnanca il dretg da far recurs tar il departament da justia, segirezza e sanadad (art. 28 ss. LGA). Cunter ina decisiun negativa dal departament po la vischnanca far recurs tar la dretgira administrativa (art. 49 al. 1 lit. c LGA).

- 5.4 Sche la polizia chantunala approvescha il signal, sto la vischnanca communitgar publicamain l'approvaziun (exposiziun publica, affischa publica, publicaziun en l'organ da publicaziun communal) e dar a la populaziun la pussaivladad da prender posiziun entaifer 30 dis. Il senn e l'intent da quest andament da la procedura èsi da liquidar – sche pussaivel gia sin plaun communal ed avant la decisiun politica sco er avant sia publicaziun – las divergenzas en quai che riguarda las opiniuns davart ordinaziuns da traffic planisadas. Questa procedura remplazza la procedura da protesta tenor il vegl art. 25 al. 5 OECG tar la LTV. Sche l'ordinaziun da traffic intenziunada oriundamain e gia approvada dal chantun vegn midada sin fundament da las posiziuns ch'èn entradas, è necessaria ina nova approvaziun dal chantun. Pir cur ch'il termin da 30 dis è scadì e mo sch'i n'èn entradas naginas posiziuns ubain sch'igl èn entradas mo posiziuns positivas u talas che n'èn betg vegnidas resguardadas, prenda la vischnanca la decisiun politica sco tala. La cumpetenzza communal interna sa drizza tenor la costituziun communal respectiva. Quella po legitimar la suprastanza communal, il cussegl communal u er la radunanza communal. Il conclus da la vischnanca concernent las ordinaziuns da traffic davart ils signals da prescripziun u da precedenza sto vegnir publitgà, quai che correspunda a las prescripziuns dal dretg federal (art. 107 al. 1 OSV). Il conclus publitgà sto vegnir munì cun ina indicaziun correspondent da dals meds legals per recurrer a la dretgira administrativa (art. 49 al. 1 lit. a LGA).
- 5.5 Suenter l'entrada en vigur vegn montada la signalisaziun. Tras quai survegnan las reglas da traffic lur effect giuridic.
- 5.6 Pervia da l'urden stoi vegnir fatg attent ch'i dastgan vegnir duvrads mo ils signals ch'èn previs en l'ordinaziun davart la signalisaziun da las vias (art. 101 OSV).

6 Execuziun

- 6.1 Tenor l'art. 19 al. 2 LltLTV fixescha il departament da giustia, segirezza e sanadad, tge vischnancas ubain tge funcziunarias e tge funcziunaris che pon vegnir autorisads en tge dimensiun d'applitgar la procedura da multas disciplinaras en il traffic sin via (detagls vesair directivas tar la procedura da multas disciplinaras en il traffic sin via per vischnancas che han il dretg d'incassar multas). Quai vul dir che las vischnancas autorisadas pon incassar multas disciplinaras tenor la lescha federala davart las multas disciplinaras en il rom da lur autorisaziun. Perquai ch'i sa tracta en quest cas da surpassaments dal dretg federal che ston vegnir persequitads dapi il 1. da schaner 2011 stringentamain tenor las reglas da procedura dal cudesch da procedura penala svizzer (art. 1 CPP), n'èn las vischnancas dentant betg pli cumpetentas per la procedura ordinaria. Per quest intent sto la chaussa vegnir surdada a la procura publica (art. 44 al. 3 LltCPP e contrario). Tut las autras vischnancas n'han pli naginas cumpetenzas en quai che concerna surpassaments da la LTV. Disposiziuns analogas resultan da la lescha chantunala davart il guaud (art. 60 e 61 LCG).
- 6.2 La persecuziun ed il giudicament da surpassaments tras las vischnancas tenor il dretg chantunal n'èn previs explicitamain ni en la LltLTV ni en la LCG (art. 44 al. 1 LltCPP). Perquai èn quai chaussas da l'autorità penala ordinaria.
- 6.3 Las vischnancas pon dentant chastiar cuntravenziuns cunter il dretg communal sco surpassaments, sche quellas n'èn betg gia chastiablas tenor il dretg federal u chantunal. Quai sto vegnir reglà da la vischnanca en in relasch abstract general. La cumpetenza per relaschar disposiziuns penalas communalas sa drizza tenor la lescha da vischnancas dal chantun Grischun (art. 4 al. 1 LltCPP). La procedura per persequitar e per giuditgar acts chastiabels dal dretg communal sa drizza tenor la lescha davart la giurisdicziun administrativa, nun ch'ils acts chastiabels sajan vegnids commess da giuvenils en il senn dal dretg penal per giuvenils u nun ch'igl existian prescripziuns da procedura spezialas. La procedura cunter giuvenils sa drizza tenor la procedura penala per giuvenils (art. 4 al. 2 LltCPP). Las vischnancas pon medemamain prevair ina procedura da multas disciplinaras (art. 4 al. 3 LltCPP).

Ultra da quai pon las vischnancas sa resalvar d'eventualmain annullar ina permissiun excepziunala.

III. Infurmaziuns davart ils singuls artigels dal reglament da model

1. Introducziun

Igl è necessari da relaschar in reglament che fixescha cleramain, tgi che dastga charrar senza permissiun speziala sin las vias, malgrà in scumond da traffic, ubain tgi che ha il dretg da retrair ina permissiun e da charrar sin fundament da quella sin las vias, e sut tge premissas che quai è il cas. A l'ulterieur traffic na stat la via numnadamain betg a disposiziun. Quest reglament è in relasch tenor il dretg communal.

2. Tar ils singuls artigels

Art. 1

Las vischnancas han il dretg da relaschar tut las restricziuns da traffic sin vias communalas ch'èn previsas en l'art. 3 al. 3 fin 5 LTV, cun resalva da l'approvaziun dals signals da prescripziun e da precedenza tras la polizia chantunala (cf. cifra II. 5 qua survart). La norma da delegaziun sa chatta en l'art. 7 al. 1 LtLTV.

Cunzunt dastgan vias d'alp, vias champestras e.u.v. vegnir suttamessas ad in scumond general da traffic.

Da princip na duai betg vegnir relaschè il signal "scumond general da traffic", mabain in "scumond da charrar cun vehichels a motor, cun motos e cun velos a motor". Uschia restan permess viadis cun velos.

Ultra da quai pon er vegnir relaschadas restricziuns da gener tecnic (tonnasha, ladezza, autezza e.u.v.). L'art. 107 al. 3 OSV sto vegnir resguardà.

Art. 2 fin 4

Las vias da gaud èn gia suttamessas tras lescha ad in scumond da traffic e dastgan vegnir duvradas mo per intents forestals. En quest connex prevesa la lescha federala d'ina vart excepziuns. Da l'autra vart pon ils chantuns (ubain en il chantun Grischun er las vischnancas) permetter da duvrar vias da gaud per ulteriurs intents, nun ch'il mantegniment dal gaud u auters interess publics pledian cunter quai (art. 15 LG, art. 34 al. 3 LCG; cf. er cifra II. 1 e 2a). En connex cun las vias da gaud sto vegnir resguardà il suandant:

- las vias da gaud che han ina funcziun che sumeglia quella d'ina via da colliaziun pon vegnir exclusas cumpletmain dal scumond da traffic;
- las vias da gaud che duain star a disposiziun mo ad in tschert circol d'utilisadras e d'utilisaders pon vegnir exclusas parzialmain dal scumond da traffic;
- per las vias da gaud che servan sulettmain ad intents forestals èn admessas mo las excepziuns legalas.

Art. 5

Il charrar cun vehichels a motor sin vias ch'èn suttamessas ad in scumond da traffic, senza stuair dumandar ina permissiun, è gia previs en differentas leschas.

Legislaziun davart il traffic sin via:

a) Sin basa dal dretg federal (art. 3 al. 3 LTV) èn permess tut ils viadis che vegnan fatgs en il servetsch da la confederaziun.

b, c) Sin plaun chantunal fixescha l'art. 5 LtLTV ch'il traffic motorisà è permess sin tut il territori chantunal per ademplir incumbensas publicas, senza ch'i stoppia vegnir dumandà ina permissiun. La regenza regla ils detagls en chausa. L'art. 10 ORtLtLTV menziunescha en quest connex, che viadis uffizials da la polizia, da las organisaziuns da salvament, dals pumpiers, dals pumpiers d'ieli, dal mantegniment da las vias, dals organs da surveglianza da chatscha e da pestga, dal servetsch forestal sco er dals organs giudizials èn permess sin tut las vias dal territori chantunal ed en il terren sin agen ristg

(al. 1). Il medem vala per vehichels a motor da tut gener che vegnan duvrads dal chantun u da las vischnancas per gidar a dumagnar eveniments (al. 2).

Legislaziun forestala:

d) La legislaziun forestala numna ils viadis per exercizis militars (art. 13 al. 1 lit. c OG), ils quals èn la finala er viadis en il servetsch da la confederaziun.

e, f, g, h) Las vias da guaud dastgan d'ina vart vegnir duvradas per intents forestals, da l'autra vart ha il cussegl federal fixà che las vias da guaud dastgian vegnir duvradas per intents da salvament e da deliberaziun, per controllas da la polizia, per exercizis militars, per realisar mesiras da protecziun cunter eveniments da la natira e per mantegnair las raits da conducts dals furniturs da servetschs da telecomunicaziun (art. 13 al. 1 OG). En l'ulteriur guaud dastgi vegnir charrà cun vehichels a motor mo, sche quai è inevitabel per pudair ademplir l'intent tenor l'al. 1 (art. 13 al. 2 OG). Da la legislaziun forestala da la confederaziun resultan pia er prescripziuns davart ils viadis per intents da salvament e per controllas da la polizia. En il cas singul stoi vegnir examinà tenor il tip da vias, sche las regulaziuns da la legislaziun davart il traffic sin via ubain quellas da la legislaziun forestala han la precedenza.

i) L'art. 34 LCG prevesa plinavant che l'utilisaziun da las vias da guaud è – ultra da las excepziuns fixadas da la confederaziun – permessa senza permissiun per intents agriculs e per ademplir incumbensas publicas (al. 2). Las vischnancas pon permetter ulteriuras excepziuns e far dependentas quellas da la concessiun d'ina permissiun (al. 3).

Ils viadis ch'èn numnads en las cifras a fin k da quest artitgel na dastgan betg vegnir fatgs dependents da l'obligaziun da dumandar ina permissiun. Cun auters plets: las disposiziuns dal dretg chantunal e federal èn stringentas e las autorizaziuns previsas na dastgan betg vegnir limitadas tras il dretg communal.

Ulteriuras:

l, m, n) Per ademplir meglier lur obligaziuns d'uffizi duessan las funcziunarias ed ils funcziunaris chantunals ed er las personas privatas incaricadas

tras lescha pudair charrar senza restricziuns sin vias d'alp, sin vias da guaud e sin vias champestras.

Per viadis necessaris ch'èn prescrits en leschas u en ordinaziuns u che vegnan ordinads tras las instanzas cumpetentas ston vegnir permessas en la pratica excepziuns correspudentas dal scumond da traffic.

Art. 6

Per permetter tals viadis excepziunals sin vias communalas ch'èn sutta-messas al scumond da traffic èn cumpetentas las autoritads communalas. Prescritta en moda lianta è ina tala excepziun mo per viadis en il senn da l'art. 8 LItLTV. L'al. 1 da quest artitgel fixescha explicitamain che sin las vias publicas ch'èn serradas per il traffic motorisà sto vegnir permess l'access liber a la proprietaria u al proprietari da la via fin a l'agen domicil u fin a l'atgna fatschenta, sche la construcziun tecnica da la via permetta quai.

En concordanza cun las materialias e cun la giurisdicziun na cumpiglia l'art. 8 al. 1 LItLTV betg la possessura u il possessur d'ina chasa da vacanzas. Damai che la possessura u il possessur d'ina chasa da vacanzas n'ha ni domicil ni fatschenta en il senn da las disposiziuns menziunadas qua sur-vart, n'ha el betg il dretg d'access liber (PDA 1969, p. 77 consideraziun 4).

Sche la vischnanca vul prevair ulteriuras excepziuns dal scumond da traffic che basegnan ina permissiun, po ella far quai. Ella sto dentant reglar quellas en in relasch communal, observond il princip dal tractament giuridicamain equal (art. 8 al. 1 frasa 2 LItLTV, art. 34 al. 3 LCG). Il relasch sto fixar cleramain, co ch'il scumond cun resalva d'ina permissiun sto vegnir applitgà. Permissiuns excepziunalas dastgan vegnir concedidas mo sin fundament da prescripziuns cleras. En quest connex dastgass cunzunt l'art. 6 lit. f chaschunar problems, sche mintgina e mintgin survegn – senza in motiv spezial – il dretg da charrar sin la via serrada.

Art. 7

Tenor l'art. 8 al. 2 LitLTV ha la vischnanca il dretg d'incassar ina taxa per emetter permissiuns excepziunalas per charrar sin vias communalas ch'èn suttamessas al scumond da traffic.

Per incassar las taxas ston vegnir observads ils suandants princips:

Las taxas ston vegnir regladas en in relasch communal general. Quel sto cuntgnair in urden da taxas.

La taxa na dastga betg avair l'intent d'incassar taxas per motivs fiscals. Perquai dastga l'import da las taxas esser mo en il rom d'ina uschenumnada "taxa da chanzlia". La taxa da chanzlia vegn descritta dal tribunal federal sco suonda:

"La taxa da chanzlia è in pajament per in'activitad simpla da l'administraziun che na chaschuna betg lavur d'examinaziun u da controlla.

Correspondentamain sto ella restar modesta. Acts uffizials che pretendan in'examinaziun tecnica, giuridica ubain uschiglio detagliada e che dovran perquai regularmain dapli temp ubain personal qualifitgà u pliras personas involvidas, na tutgan betg latiers" (cf. Imoden/Rhinow, Schweizerische Verwaltungsrechtsprechung, 5. ediziun, tom II, p. 778). Ina taxa da 10.– francs per la permissiun dal di resp. da 100.– francs per la permissiun annuala è tenor noss avis giustifitgada. Las taxas na duessan dentant betg surpassar considerablmain questas tariffas.

La via communal, per la quala vegn incassada ina taxa, na dastga betg esser accessibla tenor ses intent a la publicitad, q.v.d charrar sin questa via dastga esser permess mo ad in circul da personas limità. Questa premissa dastgass esser ademplida tar vias d'alp, tar vias da gaud e tar vias champestras, er pervia da lur structura tecnica. In'excepziun datti là, nua che la via da gaud ha la funcziun d'ina via communal (art. 2).

In scumond da traffic sto esser giustifitgà tras motivs objectivs suffizients. Cun auters plects na dastga il scumond da traffic betg esser objectivamain dal tutfatg sbaglià e schicanus ed er betg avair intents fiscals.

In incassament da taxas cuntrafaschess er a l'art. 82 al. 3 Cst., sche pratica-main mintgina e mintgin pudess pajar ina taxa ed uschia survegnir ina permissiun da charrar sin la via, malgrà ch'il scumond general da traffic fiss giustificatgà objectivamain. Sut quest aspect sto l'art. 6 lit. f dal reglament (turistas e turists da dumengia) vegnir duvrà en moda restrictiva. Entaifer questa gruppa sto dentant vegnir observada la prescripziun da l'egualitad giuridica.

Per motivs da l'egualitad giuridica ston valair las medemas tariffas da taxas per las abitantas e per ils abitants da la vischnanca e per personas estras.

Per correspunder a la prescripziun da l'egualitad giuridica na dastgan causals differents betg vegnir tractads en moda giuridicamain eguala. En il rom dal relasch communal general tenor l'art. 8 al. 2 LitLTV pon las vischnancas perquai tractar en moda ineguala gruppas d'utilisadras e d'utilisaders che han differentas premissas. La cundiziun è dentant quella che personas ch'appartegnan a la medema gruppa vegnian tractadas en moda eguala.

I sto vegnir resguardà che l'access gratuit vegn mo concedì per viadis che stattan propi en connex cun l'avertura e cun la cultivaziun da las alps, dals gauds, dals prads e da las pastgiras.

Tar l'al. 5:

"Contribuziuns da mantegnimient", q.v.d. taxas che surpassan ina taxa da chanzlia modesta e che vegnan calculadas a norma dals custs e da la lavur effectiva per il mantegnimient da la via, dastgan – tenor la prescripziun clera en l'art. 8 al. 3 LitLTV – vegnir incassadas mo, sche la permissiun sa referescha a "vehichels a motor grevs" (pais total da passa 3500 kg), ed en quest cas er mo, sch'ellas èn necessarias per cuvrir ils custs per il mantegnimient supplementar da las vias ch'è vegnì chaschunà tras quests vehichels (cf. PDA 1969, p. 79).

Art. 9

I vegn renvià a las explicaziuns fatgas sut la cifra II. 4 qua survart.

L'incassament d'ina taxa na stat betg en connex cun la responsabladad dal proprietari d'ina ovra.

Art. 10 ed 11

vesair cifra II. 6 da las explicaziuns qua survart

Art. 12 e 13

vesair cifra II. 5 da las explicaziuns qua survart

Caira, ils 2 d'avust 2013